

АНТОНЕНКО К. В.

к.е.н, доцент, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин і бізнесу
Інститут міжнародних відносин
Національний авіаційний університет,

ШАЛДИШЕВА В.Ю.

студентка Інституту міжнародних відносин
Національний авіаційний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті проаналізовано пріоритетні галузі інвестування в економіку України та процедуру формування галузевих пріоритетів.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, економічне зростання, інвестиційна привабливість, ринок іноземних інвестицій, країни-інвестори, процеси інвестування.

Аннотация. Исследование приоритетных отраслей инвестирования в экономику Украины.

В статье проанализированы приоритетные отрасли инвестирования в экономику Украины и процедура формирования отраслевых приоритетов.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, экономический рост, инвестиционная привлекательность, рынок иностранных инвестиций, страны-инвесторы, процессы инвестирования.

Annotation. Research of priority industries of investing in the economy of Ukraine.

In the article priority industries of investing are analysed in the economy of Ukraine and procedure of forming of branch priorities.

Key words: direct foreign investments, investment climate, economy growing, investment attractiveness, market of foreign investments, countries-investors, processes of investing.

Постановка проблеми. Визначення ефективності інвестування будь-якого підприємства в економіку країни проходить через кілька стадій, де одна з найважливіших є визначення пріоритетної галузі потенційної країни інвестування. Це допомагає інвестору зрозуміти оптимальну сферу отримання максимального прибутку.

Пріоритетними галузями економіки є галузі, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць.

Дослідження пріоритетних галузей інвестування в економіку України допоможе також визначити мету та роль ПІІ, тобто ефективність інвестицій для економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення різноманітних аспектів сфери іноземного інвестування, у тому числі участі України у процесах міжнародної інвестиційної діяльності, знайшло відображення у працях провідних українських та світових вчених. Серед них виділимо: Л. Басовського, Л. Бори, О. Вовчак, О. Гаврилюк, А. Гойко, Б. Губського, В. Гриньова, В. Дубровського, А. Дука, Л. Коваленко, В. Козик, Б. Колтинюк, Ю. Макогона, В. Новицького, О. Носова, Г. Подшиваленко, А. Пехника, А. Поручника, Н. Реверчук, С. Реверчука, О. Розача, В. Федоренко, А. Філіпенка і інші.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідити пріоритетні галузі інвестування в економіку України та визначити проблеми і перспективи розвитку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розпочнемо з дослідження інвестування в основний капітал, яке завжди призводить до оновлення виробництва, зменшення трудомісткості, підвищення ефективності використання ресурсів тощо, тобто є причиною зростання економіки.

За визначенням, інвестиції в основний капітал являють собою витрати на капітальне будівництво, включаючи витрати на поліпшення земель, проведення культуртехнічних робіт, на терасування крутих схилів, витрати по вирубці багаторічних насаджень, роботи по експлуатаційному і глибокому розвідувальному бурінню на нафту, газ і на термальні води; на придбання машин та обладнання, інструменту, приладів та інвентарю, транспортних засобів тощо. Досить актуально стверджувати, що капітальні інвестиції безпосередньо впливають на економічний розвиток країни, оскільки вкладення коштів у оновлення та модернізацію виробничих процесів впливає на поліпшення затрат від неефективного використання ресурсів, і праця персоналу стає менш трудомісткою, а таким чином можна покращувати якість виробленої продукції та підвищувати рівень конкурентоспроможності національних підприємств.

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування, (млн. грн.)

	2009	2010	2011
<i>Всього</i>	151777	150667	209130
<i>коштів державного бюджету</i>	6687	9479	15599
<i>коштів місцевих бюджетів</i>	4161	4357	6111
<i>власних коштів підприємств та організацій</i>	96019	83997	112989
<i>кредитів банків та інших позик</i>	21581	20611	37436
<i>коштів іноземних інвесторів</i>	6859	3429	6544
<i>коштів населення на будівництво власних квартир</i>	4792	3429	4470
<i>коштів населення на індивідуальне житлове будівництво</i>	5502	16176	15103
<i>інших джерел фінансування</i>	6176	7965	10878

Таблиця 1 про інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування показує той факт, що із всіх інвестицій здійснених на території України перше місце належить джерелу фінансування кредитів банків та інших позик, а також джерелу власних коштів підприємств та організацій по 21581 млн. грн. та 96019 млн. грн. у 2009 р. відповідно та 37436 млн. грн. і 112989 млн. грн. у 2011 р. У той час, коли кошти іноземних інвесторів займають другу сходинку у цій структурі в 2009 р. (6859 млн. грн.), а у 2011 р. це джерело займає третє місце (6544 млн. грн.), фактичне падіння значення іноземних інвестицій пояснюється погіршенням економічної ситуації в Україні, а ріст на одну позицію в даній структурі можна пояснити значним скороченням фінансування із вітчизняних джерел, яке є результатом другої фази фінансової кризи, і слабкою вітчизняною економікою (табл. 1).

Отже, кошти іноземних інвесторів хоч і займають незначне місце в структурі джерел фінансування в основний капітал України, проте вони виступають у ролі підтримуючого фактора у період загальної рецесії, коли власні джерела виснажені.

Наступним кроком є дослідження безпосередньо галузевої структури ПІІ в економіку України, яка допомагає зрозуміти мету інвестування – для отримання швидкого прибутку чи для розвитку економіки приймаючої країни на фоні отримання прибутку.

Аналіз динаміки ПІІ до України за галузями виявляє, що значна частина іноземного інвестування спрямовується у фінансову діяльність та промисловість. Третю сходинку даної першості привабливості галузей по ПІІ займають операції з нерухомим майном. Крім того, зважаючи на світову фінансову кризу, яка розпочалась в 2008 р., та тривалу рецесію, яка зачепила всі без винятку галузі, обсяг ПІІ у фінансовий сектор та промисловість не зазнав змін взагалі, а навіть навпаки – обсяг інвестицій значно зріс. Динаміка ж інших секторів позначає лише деякі незначні коливання потоків ПІІ у бік зростання (харчова промисловість, операції з нерухомим майном, будівництво та інші).

За допомогою аналізу галузевої структури ПІІ в економіку України станом на 1 жовтня 2012 р. можна відмітити найбільшу частку фінансового сектору (33%) у загальних інвестиціях до країни, наступне місце займає промисловість (31%), операції з нерухомістю (12%), торгівля та ремонт (10%), будівництво (6%), останні сходинки належить транспорту та зв'язку та іншим галузям економічної діяльності, куди спрямовується по 4% від загальних ПІІ.

Таким чином, це підтверджує припущення, що основна мета іноземного інвестування полягає у використанні ринку України для отримання швидкого прибутку. Цілком очевидним є факт суттєвих диспропорцій між цільовими показниками і стратегічними задачами економічного розвитку України та фактичним складом і галузевою структурою прямих іноземних інвестицій. Відповідно до цього виникає необхідність визначення та обґрунтування галузевих пріоритетів прямого іноземного інвестування в економіку України, за умови дотримання стратегічних інтересів України в контексті сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни в умовах глобальної конкуренції.

Тому слід сказати, що на державному рівні необхідно визначити пріоритетні галузі, що визначатимуть подальший розвиток національної економіки. Саме ці галузі повинні мати відповідні заохочення в плані стимулювання залучення капіталів та інвестицій в реальний сектор. В першу чергу,

треба закріпити та розвивати виробництво конкурентоспроможної продукції, що існує в державі зараз. Зокрема, Україна є досить конкурентною в сферах транспортного літакобудування, енергетичного машинобудування, ракетобудування, окремих видів продукції військово-промислового комплексу. З нашої точки зору процедура формування галузевих пріоритетів прямого іноземного інвестування в Україну може бути представлена такими чотирма етапами (рис. 1).

Оцінка ступеню стратегічної важливості розвитку галузей для забезпечення економічної безпеки та високотехнологічного зростання економіки України
Оцінка конкурентних позицій на світовому ринку та визначення конкурентного потенціалу галузі
Ранжирування галузей за названими параметрами, складення галузевої інвестиційної матриці, формування диференційованих інвестиційних стратегій для груп галузей
Розробка та впровадження організаційно-економічних механізмів залучення ПІІ до стратегічно важливих галузей

Рис. 1. Процедура формування галузевих пріоритетів

Висновки: Опрацювання фахової економічної літератури та власні дослідження у даній галузі дозволили дійти висновку, що в цілому слід виділити 3 ключових, інтегруючих показники, які в кінцевому рахунку визначають ступінь важливості окремих галузей для країни із точки зору дотримання її стратегічних інтересів:

1) по-перше – це рівень технологічного укладу галузі, ступінь застосування передових досягнень науки і техніки, ступінь участі галузі у поширенні інноваційних технологій серед суміжних та взаємопов'язаних галузей. Визначення нами у якості домінантного саме даного фактору обумовлено тим, що в сучасних умовах глобальної економіки та міжнародної конкуренції їх особливістю є активне використання продуцентами світового ринку технологічних досягнень у формуванні їх порівняльних переваг. За оцінкою фахівців вплив технологічних перетворень у структурі факторіальних джерел конкурентоспроможності підприємств у розвинених країнах досягає 80–85%. Новітні технології стають тією матеріальною основою, яка визначає технічний рівень сучасного виробництва, форми його організації і управління, рівень конкурентоспроможності підприємства за його головними критеріями – вартості, якості і швидкості генерації нововведень – і їх ринкової комерціалізації. Сучасне економічне зростання характеризується провідним значенням науково-технічного прогресу й інтелектуалізацією основних факторів виробництва.

2) по-друге – це рівень важливості галузі для забезпечення економічної стабільності та економічної безпеки України в цілому. Якщо попередній критерій – це перспективні позиції України на світовому ринку, то даний критерій – це забезпечення відповідного рівня надійності та стабільності розвитку економіки у даний час. Цілком очевидно, що навіть у разі досить низького рівня технологічності галузі, якщо вона на поточний момент забезпечує значну частку створення валового внутрішнього продукту країни (або ж значна частка населення зайнята у даній галузі; або ж галузь забезпечує значний обсяг експортних надходжень) і тощо, то дана галузь є стратегічно важливою для країни і повинна розглядатись як галузь із високим рівнем пріоритету, а тому потребує особливої уваги з боку держави, у тому числі і розробки відповідної інвестиційної стратегії.

3) третім фактором, що визначає рівень важливості інвестування галузі для держави є фактор наявності конкурентних переваг та відповідно – конкурентоспроможності галузі на світовому ринку. Вважається, що для галузевих пріоритетів інвестування в Україні повинні бути зміщені у бік тих галузей, які володіють відповідними конкурентними перевагами та можуть бути конкурентоспроможними на світовому ринку.

Список використаної літератури

1. Trade and Development Report, 2013: Employment, Globalization and Development – www.unctad.org/en/docs/2013_en.pdf
2. World Investment Report 2013: Investing in a Low-Carbon Economy – www.unctad.org/en/docs/wir2012_en.pdf
3. Report IPCC (International Panel on Climate Change) «Revised Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories» // Режим доступу: http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml
4. <http://www.zakon.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України.

5. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державний комітет статистики.